

Bølgen fra Bethel Church

Vejledning fra Evangelisk Luthersk Netværk

Der har gennem årene strømmet karismatiske bølger ind over mere traditionelle kirker verden over – også her i Danmark. Det begyndte med pinsevækkelsen i starten af sidste århundrede. Så kom den karismatiske fornyelse, dernæst Vineyard-bevægelsen med dens stærke fokus på evangelisering og lovsangsmusik i Hillsong Church.

Det sidste skud på stammen er den hyper-karismatiske bevægelse New Apostolic Reformation (NAR). Flere amerikanske kirker formidler nu hyper-karismatisk teologi, men særligt Bethel Church har fået et stort, verdensomspændende publikum, måske især gennem deres online tilstedeværelse og deres populære musik. Artiklen her har alene fokus på den sidste bølge fra Bethel Church.

Karismatik er ikke i sig selv skidt, men der er behov for at skelne mellem sund og usund karismatik. Ordet karismatisk er en afledning af det bibelske ord "karismata", som oversættes med *nådegaver*. "Enhver har sin egen nådegave fra Gud." (1 Kor 7,7) skriver Paulus om de kristne i Korinth. Det er bibelsk at stræbe efter nådegaverne (1 Kor 12,31) og deres funktion er at opbygge menigheden til fælles gavn (1 Kor 12,7). Det sidste er vigtigt. Nådegaver har en klar funktion: at bygge Guds kirke. Det er altså klassisk normal-kristendom at tale om og praktisere udfoldelsen af nådegaver i menigheden. Karismatik er altså ikke om man løfter hænderne i lovsang eller ej. Men Paulus advarer imod misbrug af nådegaverne (1 Kor 12 og 14) og advarer imod "hyper-apostle" (2 Kor 12,11) og sætter nogen sunde regler og grænser op, så de kan praktiseres på en ordentlig måde. Derfor er det helt naturligt og bibelsk at vurdere brugen af nådegaverne og opfordre til at de udfolder sig under opsyn og vejledning.

Den nyeste karismatiske bølge (NAR) har ført en række usunde teologiske praksisser med sig, som det er denne artikels mål at gøre opmærksom på. Vi gør det ikke for at dømme tilhængere af Bethel Church eller frakende dem troen. Vi taler med hinanden som brødre og søstre. Men de ting, vi ser fra Bethel Church, har en sådan karakter, at vores samvittighed byder os at advare imod det. Det vi ser, er ikke længere klassisk normal-kristendom, men en ny ekstrem-kristendom.

Samme ord, men nyt indhold

Bethel Church bruger mange af de samme ord, som vi kender fra mere traditionelle kirkesamfund, men med en helt anden betydning. Det gør det lidt vanskeligt at vurdere. Man nedtoner teologiske forskelle og diskussioner og påstår, at det først og fremmest handler om at være i et nært forhold til Jesus. Dermed forsøger man at nedtone læren. Men der er teologi i al kirkelig praksis, uanset om man siger det åbent eller ej.

Tag for eksempel ordet vækkelse. De fleste kristne har et positivt indtryk af ordet vækkelse. Det betyder for de fleste en erkendelse af egen synd, omvendelse og personlig tro på Jesu død og opstandelse for vores skyld. Men i Bethel Church får vækkelse tilføjet en yderligere dimension.¹ Her handler vækkelse også om at alle kristne kan få herredømmet til at helbrede alle sygdomme og til at kaste dæmoner ud og til at oprejse mennesker fra de døde; og at mange som konsekvens af disse tegn og undere vil komme til tro. Denne herredømme-teologi er noget nyt. Paulus mener ikke at alle har nådegave til at helbrede. "Har alle nådegaver til at helbrede? Kan alle tale i tunger?" (1 Kor 12,30) Underforstået, nej det har de ikke. Bethel Church bryder med de sunde rammer Paulus skitserer for nådegaverne.

Når man hører prædikener fra Bethel Church, får man en fornemmelse af, at mirakler forekommer hele tiden og nærmest er forventeligt. Bill Johnson, som er ledende præst i Bethel Church i Redding i Californien, lærer, at Jesu ord i Joh 14,12, om at gøre større gerninger, er et løfte om kraft til at gøre mirakler for alle, som følger nutidens apostle og profeter.² Men kirkens oprindelige lære om mirakler er ikke, at de er almindelige. Tværtimod er definitionen af et mirakel, at det *ikke* er normalt eller forekommer ofte. At Jesus udførte mange mirakler, er ikke ensbetydende med, at alle kristne i dag skal udføre mirakler i samme omfang som Jesus og apostlene gjorde det. Der er perioder i det bibelske historieførløb, hvor der forekommer flere mirakler end sædvanligt, og så er der perioder, hvor der er færre. Det er alene Gud, der bestemmer dette. "På den tid lød Herrens ord sjældent, og syner var ikke almindelige" (1 Sam 3,1). Vi kan håbe på og bede for mirakler, og skal gøre det med iver. Men vi skal ikke love dem eller give indtryk af, at det selvfølgelig sker, hvis du tror. Det er herligheds-teologi.

Gud helbreder på flere måder

Vi vil i det følgende pege på en række problematiske udlægninger fra Bethel Church af de bibelske tekster, som ikke holder vand eksegetisk, og som vi mener, gør skade.

Inden vi går videre, vil vi gerne understrege, at vi tror på, at Gud kan helbrede i dag. Vi tror også på at kirken forvalter et profetisk embede, som bl.a. kommer til udtryk i forkyndelsen og gennem vidnesbyrd i menigheden. Når Gud helbreder, så gør han det på flere måder.

- 1) Gud har skabt os med en fantastisk krop, der har evnen til at hele sig selv, komme sig efter en sygdom. Vi har et immunforsvar, som bekæmper sygdomme i vores krop, og det er en gave fra Gud (Luk 10,34).
- 2) Gud griber ind i menneskers liv gennem andre mennesker. Guds indgriben (når han vælger den vej med os) går ofte gennem sundhedspersonalet og god medicin (Luk 5,31). Og vi trænger til at fremhæve dette faktum i vores tid. For hvem gav lægerne og farmaceuterne deres

¹ Holly Pivec: Counterfeit Kingdom, kapitel 6.

² Holly Pivec: Counterfeit Kingdom s. 136

kundskab og viden? Gud bruger ufuldkommene mennesker i sin tjeneste og igennem dem, ser vi Guds omsorg (Matt 25,40).

- 3) Gud hører bøn og har magten til på overnaturlig vis at gribe ind, redde fra ulykke og død, helbrede for sygdomme og handicap. Intet er umuligt for Gud. Han giver også nogle personer den særlige nådegave, at bede om helbredelse for syge. Men vi gør det altid i tillid til at Gud ved bedst og at vores vilje ikke nødvendigvis er hans (Mark 14,36).
- 4) En dag vil Gud genoprette verden i sin harmoniske tilstand og da vil al sygdom og lidelse være fortid. Da vil han give os nye, herliggjorte og uforgængelige legemer (1 Kor 15,42).

Vi er ofte blinde for det, Gud gør, for næsen af os gennem alt det ordinære, mens vi hungrer efter noget mere ekstraordinært og spektakulært. Men lad os fastholde at Gud handler på mangfoldige måder.

Er det altid Guds vilje at helbrede?

Som nævnt er Bill Johnson ledende præst i Bethel Church i Redding i Californien. Det har han været siden 1996, og kirken samler i dag mere end 10.000 mennesker om søndagen. Kirken driver også bibelskolen Bethel School of Supernatural Ministry (BSSM), som siden 1999 har uddannet mange tusinde elever.

I bogen *The Essential Guide to Healing* skriver Bill Johnson "Det er Guds vilje for alle at blive helbredt, så det er aldrig et spørgsmål om, hvorvidt Gud ønsker det eller ej." Hvis man hører Bill Johnsons prædikener, så er dét et budskab, der går igen og igen. Det er altid Guds vilje at helbrede, ifølge Bill Johnson. Problemet er ikke, hvad der siges her, men mere hvad der udelades. For det er klart, at Gud ønsker, at vi skal blive helbredt i sidste ende på den nye jord. Men der er ikke nogen garanti for, at det allerede sker nu. Bill Johnson er eksponent for en hyper-realiseret eskatologi. Den indebærer, at dét, vi har i vente på den nye jord, kan du allerede få del i nu og her. Man argumenterer for dette ved at henvise til de tekster, hvor Jesus helbredte alle. For eksempel Matt 8,16: "Han drev ånderne ud ved sit ord og helbredte alle de syge."

Den lære er ikke i overensstemmelse med Guds ord. For der er flere eksempler på, at Jesus ikke helbredte alle. For eksempel den syge mand ved Bethesda dam, hvor "der lå en mængde syge, blinde, lamme og krøblinge" (Joh 5,2), men Jesus helbredte "kun" én syg mand. Da Jesus besøger hjembyen Nazareth, hører vi eksplicit, at Jesus kun helbreder nogle få: "Han lagde hænderne på nogle få syge og helbredte dem" (Mark 6,5). I beretningen om den lamme mand, der fires ned gennem taget på et hus af sine venner, er det også tydeligt, at Jesus har et andet fokus. Det handler om noget andet og mere end at helbrede, nemlig at tilgive synder (Luk 5,24).

Når jøderne vil have Jesus til at gøre et tegn eller et mirakel, så afviser Jesus det. "En ond og utro slægt kræver tegn." (Matt 16,4) Og et andet sted advarer Jesus ligefrem om ikke at tro på dem, der gør mægtige tegn og undere. "Mange vil den dag sige til mig: Herre, Herre! Har vi ikke profeteret i dit navn, og har vi ikke uddrevet dæmoner i dit navn, og har vi ikke gjort mange mægtige gerninger

i dit navn? Og da vil jeg sige dem, som det er: Jeg har aldrig kendt jer” (Matt 7,22-23). Hvis det altid var Guds vilje at helbrede, hvorfor helbreder Paulus så ikke bare sin medhjælper Timotheus, der er blevet syg? I stedet skriver Paulus til ham: ”Drik ikke længere bare vand, men tag lidt vin for din mave, og fordi du så tit er syg” (1 Tim 5,23).

Man kunne også stille spørgsmålet, hvorfor bliver kristne syge, hvis det altid er Guds vilje at helbrede? Det er en dybt skadelig teologi at påstå, at det altid er Guds vilje at helbrede nu og her, fordi det lægger byrden for den manglende helbredelse på den syge.

Kan profeter tage fejl?

Der er i øjeblikket en historie, der udfolder sig i Bethel Church om den såkaldte profet Shawn Bolz, der bliver anklaget for at fabrikere profetiske budskaber ved at samle informationer fra bl.a. sociale medier. Når han deler profetiske ord, har han krydret det med personlige informationer, som han har skaffet sig på nettet. Ikke nok med det, så har han også brugt profetiske ord til at gøre tilnærmelser af seksuel karakter til kvinder, og han anklages for seksuelle overgreb. Det, der gør sagen særligt vanskelig, for Bethel Church og Bill Johnson er, at de har kendt til disse anklager igennem en årrække, uden at de hverken har taget afstand fra Bolz eller advaret imod hans fortsatte tjeneste. Først da sagen bliver afsløret af Youtuberen og podcastvært for BibleThinker, Mike Winger, går ledelsen af Bethel Church til bekendelse.³

Mange håber selvfølgelig, at det fører til fundamentale ændringer i kirkens praksis vedrørende profeti, så det fremover kommer til at foregå under de regler og rammer, som Paulus foreskriver i sine breve. Man kan have lov at håbe.

Men der er alligevel en advarselslampe der blinker, når det er så vanskeligt for Bethel Church at tage afstand fra en falsk profet. I Bogen *Counterfeit Kingdom* skriver Holly Pivec og Douglas Geivett om farerne i Bethel Church. De beskriver en kultur på BSSM, hvor man øver sig i at profetere om hinandens liv og har en uskreven regel om kun at profetere gode, opmuntrende og livsbekræftende budskaber til hinanden. Ingen negative, dømmende eller irettesættende budskaber. Undervisningen i at profetere på BSSM opfølges af ordene: ”If you’re right, you’re right. If you’re wrong, who cares?”

Men sådan taler Bibelen ikke om det profetiske embede. Bare for at tage et enkelt eksempel fra Ezekiels Bog, hvor der advares imod falske profeter: ”De fører mit folk vild og siger, at der er fred, skønt der ikke er fred.” (Ez 13,10) Den bibelske vurdering af en profet er helt enkel: ”Hvis en profet taler i Herrens navn, og hans ord ikke indtræffer og går i opfyldelse, da er det et ord, som Herren ikke har talt. I formastelighed har profeten talt; fra ham behøver du ikke at frygte noget” (5 Mos 18,22). Det levner ikke plads for den praksis, at en profet kan sige noget fra Gud, der så *ikke* går i opfyldelse. Heller ikke at profetiske budskaber altid skulle være positive og opmuntrende og aldrig dømmende og irettesættende.

³ [The skeletons in Bethel’s closet are now going to speak.](#)

Ordets magt

En anden problematisk lære fra Bethel Church er deres teologi om magten i det talte, proklamerede ord. Man vil ofte høre det i deres måde at bede på. Man befaler over sygdomme. Man proklamerer Guds helbredelse, og man bruger Jesu navn som en magisk trylleformular. Teologien bag er, at da Gud skabte verden, gjorde han det med sit ord. Hans ord skabte, hvad det nævnte. Den magt har Gud nu *uddelegeret* til nutidige apostle og profeter, og du kan som kristen få del i dette ordets magt ved at følge dem.

Læren om ordets magt kom til udtryk på en særlig tragisk måde. Da den to-årige pige, Olive, døde d. 14. december 2019, gjorde man ikke klar til begravelse, som man plejer. Pigens mor, Kalley, var lovsangsleder i Bethel Church og brugte sin platform til at mobilisere forbøn for hendes datters døde-opvækkelse. De bad intenst for og ventede på, at hun skulle stå op fra de døde. "Day 4 is a really good day for a resurrection" skrev Kalley bl.a. på Instagram. Verden over skrev mennesker bønner, i stil med: "Praying, and declaring resurrection life for Olive." og "In Jesus name we decree and declare Spirit of life come back into Olive!" og "Awake little Olive, we release resurrection power in the name of Jesus." Men den lille pige stod ikke op fra de døde. Hvor efterlader det alle de pårørte?

Det er et eksempel på, hvordan man forestiller sig, at man som kristen er i besiddelse af det ord, der skaber, hvad det nævner. At det Guds ord, som rejste Jesus fra de døde, nu kan videreformidles af os kristne. Det er en klar overvurdering af menneskets egen vilje i bøn og kontrol med Guds kraft. En naiv forestilling om, at deklamationer skaber, hvad den troende nævner. Kombineret med en nærmest magisk forståelse af Jesus-navnet. Det er en tro på, at *vi* udløser Guds indgriben! Det som typisk kendetegner denne særlige forståelse af ordets magt, er en meget eksplicit befaling og erklæring på Jesu vegne. Den ydmyge bøn til Gud, der giver plads til et "lad din vilje ske", bliver forstået som svaghed og udtryk for tvivl hos den bedende.

Eskatologisk forbehold i forbøn

Når vi som kristne og sjælesørgere beder for mennesker, der står i svære livssituationer eller foran døden, så beder vi med frimodighed og tro. Men vi holder samtidig fast i, at det ikke er *vores* tro eller troen i den, vi beder for, der afgør om Gud helbreder. Det er alene Guds beslutning. Vi skal derfor heller ikke sige, til en vi har bedt for: Nu er du helbredt, uden at vide det med sikkerhed! Eller udtrykke en mistillid til det, som læger eller andre fagpersoner har sagt eller vurderet. For så kan man som konfident nemt få den tanke, at man ikke længere behøver tage sin medicin, for den lidelse man nu har. Det er ikke godt!

Når vi beder, må vi have et forbehold med i vores bøn. Det kan være at Gud helbreder her og nu. Men det kan også være, at han først helbreder om en rum tid. I sidste ende kan det også være, at han først helbreder på den nye jord. Vi overlader dette til Gud og stoler på ham.

Det kristne liv er ikke et liv uden smerte, sygdom og lidelse. Tværtimod skriver Paulus i Filipperbrevet, at både tro og lidelse er en gave fra Gud. "I har for Kristi skyld fået skænket den nåde ikke blot at tro

på ham, men også at lide for hans skyld" (Fil 1,29). Paulus sætter selv ord på dette med et eksempel fra sit eget liv: "Nu glæder jeg mig over det, jeg må lide for jer; og hvad der mangler af Kristi trængsler, udfylder jeg med min egen krop for hans legeme, som er kirken" (Kol 1,24). Netop det havde korintherne så svært ved at forstå. For dem handlede det om at sejre og have de største nådegaver. Men Paulus vender det på hovedet og minder dem om, at det slet ikke handler om at være succesfuld. Det er i vores magtesløshed, at Gud kan komme til med sin styrke (2 Kor 12,1-10).

Der er altså en tid her på jorden, inden Jesus kommer igen, hvor vores krop og sjæl sukker efter forløsning (Rom 8,22). Først på den nye jord kan vi med sikkerhed vide os fri fra sygdom, lidelse og død. Derfor beder vi altid med et ydmygt og eskatologisk forbehold – "men ske din vilje".

Stil kritiske spørgsmål

Jesus advarer os om at tage os i agt for falske profeter: "Der skal fremstå falske kristus'er og falske profeter, og de skal gøre store tegn og undere for om muligt at føre selv de udvalgte vild" (Matt 24,24). Paulus opfordrer os som kristne til at være varsomme i omgangen med profeter og kalder dem "falske apostle, troløse arbejdere, der giver sig ud for at være Kristi apostle" (2 Kor 11,13). Det er altså enhver præst og hyrdes ansvar at være opmærksom på den usunde lære og advare imod den, når den dukker op i menigheden – og i vores tid måske også når den dukker op på nettet.

Hvad skal du så være opmærksom på, hvis du vil prøve at forstå, om du har med teologi at gøre, der stammer fra NAR og Bethel Church? Her er samlet en række punkter fra artikler, bøger og prædikener fra Bethel Church, som vi gerne vil gøre opmærksom på og advare imod. Man kunne kalde det en række faresignaler for NAR-teologi:

Ubibelsk profetisk praksis

1. Hvis bare mennesker får styrket deres tro, så er metoderne lige meget, for eksempel med falske profetier, falske vidnesbyrd om helbredelser eller guldstøv i ventilationskanalerne. Det er at "snyde" mennesker til tro - og det skader kirken på den lange bane.⁴
2. At ledelsen i Bethel Church har set igennem fingre med denne form for profetisk snyd.⁵
3. At man tillægger nutidige apostle og profeter som Bill Johnson, Kris Vallotton og Mike Bickle lige så stor teologisk vægt som Bibelens forfattere. Det skaber en enorm afhængighed af disse fokyndere, fordi netop budskabet fra *deres* mund vægtes på linje med Bibelens ord.⁶

Hemmelighedskultur

4. En tendens til ikke at ville bekende teologisk kulør. Det er vanskeligt at få at vide, hvad kirken teologiske grundlag er. Kirkens ledere giver indtryk af, at man ikke kender til kontroversielle sager eller teologisk vranglære i Bethel Church.⁷

⁴ [Mike Winger: Bethel wouldn't stop him so his son and victims are going public.](#)

⁵ [Bethel wouldn't stop him so his son and victims are going public.](#)

⁶ Geir Otto Holmås: *Ved en korsvej*, side 156.

⁷ [Holly Pivec: How to spot NAR.](#)

5. Flere, der har været i kontakt med Bethel Church, beskriver, at der hersker en hemmelighedskultur. At der er noget, man ikke længere deler eller involverer sine venner eller familie i. Mange har mistet kontakten til familie, der kommer i Bethel.⁸
6. At man ikke tager imod råd fra nære venner og familiemedlemmer eller åndelige ledere, når de advarer om ting, der ikke hænger sammen eller peger på bibelvers, der ikke stemmer med deres overbevisning. Man lytter kun til "profeterne".⁹
7. At der ikke er noget ordentligt åndeligt tilsyn eller teologisk vurdering af profetiske budskaber, som for eksempel i forbindelse med Shawn Bolz, Todd White og flere andre.¹⁰

Profetisk "aktivering"

8. At alle kristne har kraften til at udføre tegn, undere og mirakler, men at man skal "aktiveres" af særligt udvalgte apostle og profeter.
9. De profetiske ord får karakter af løse, upræcise, horoskopagtige formuleringer, som kunne passe på mange situationer.

Helbredelser afhænger af, hvor stærk tro, du har

10. At succes-raten for et mirakel stiger i takt med, hvor stærk din tro er. Jo mere du selv tror, des større chance er der for din egen helbredelse.
11. At vores tro er afhængig af mirakler og samtidig producerer mirakler.
12. At NAR-profeter ofte beskylder andre kirker for at ignorere de overnaturlige elementer i troen. At Bethel Church er de eneste, der *virkelig* tror på mirakler - når man forholder sig kritisk til deres mirakel-praksis.¹¹

Lidelse og Djævelen

13. Man er overbevist om, at intet tungt, smertefuldt eller nogen form for lidelse kan være tilladt af Gud. Alt dette kommer fra Djævelen.¹²
14. Sammenblanding af positiv psykologi og kristen teologi. Sådan at for eksempel frygt bliver en adgangsvej for Djævelen ind i dit sind. Så du ikke må frygte, være pessimistisk eller tale om negative ting. Kun det positive, glæden og optimismen må fylde dit trosliv, alt andet stammer fra Djævelen.¹³

Påvirkning gennem musik

15. At moderne lovsangsmusik er en bevidst strategi til at sprede teologiske tanker og forståelse, som er påvirket af NAR. Vær opmærksom på og kritisk overfor musik produceret af Bethel Music, Jesus Culture, Hillsong Music, Gateway Music og Elevation Worship.¹⁴

⁸ [American Gospel: Spirit & Fire – Season 1](#). Se også [Part 1](#), [Part 2](#), [Part 3](#), [Part 4](#).

⁹ [Bethel Redding \(Part 1\) – Dominion](#).

¹⁰ [Mike Winger: The skeletons in Bethel's closet are now going to speak](#).

¹¹ Holly Pivec: Counterfeit Kingdom, kapitel 10.

¹² Holly Pivec: Counterfeit Kingdom, kapitel 9.

¹³ [Mike Winger: Bill Johnson's Theology and Movement Examined Biblically](#).

¹⁴ Holly Pivec: Counterfeit Kingdom, kapitel 8.

Sjælesørgerisk problematisk

16. At særligt psykisk sårbare mennesker er modtagelige for påvirkningen. Man overøser dem med kærlighed (love-shower), så de bliver tæt personligt knyttet til fællesskabet, og så tilbyder man psykologisk/åndelige renselser (sozo's), som roder rundt i menneskers fortid og kan være re-traumatiserende.¹⁵

Afslutning

Vi ønsker med denne vejledning at gøre opmærksom på en strømning, der bølger ind over os i disse år og påvirker kirker og unge mennesker – særligt gennem musikken og videoer på sociale medier. Vi er fortrøstningsfulde og tror på, at den evangelisk-lutherske kirke er rustet og står stærkt i en god teologisk tradition, som giver os alt det, vi har brug for, for at kunne stå imod. Vi bliver ved med at vandre med korsteologiens skjulte Gud, som vi stoler på, selv når vi ikke ser eller mærker ham!

Det er ikke et opgør med karismatik i det hele taget, men en opfordring til at skelne mellem sund og usund karismatik; mellem klassisk normal-kristendom og ny ekstrem-kristendom. Paulus minder os om, at ”der vil komme en tid, da folk ikke vil finde sig i den sunde lære, men skaffe sig lærere i massevis efter deres eget hoved, fordi det kildrer deres ører” (2 Tim 4,3). Ligesom Paulus advarer imod falsk lære, kan vi komme i en situation, hvor vi må gøre det samme. Vejledningen er formuleret i bedste mening og for hele kirkens skyld, for at ingen af os skal blive ført vild.

Til videre fordybelse

Derudover kan vi anbefale at læse nedenstående meget grundigere indføringer i teologien bag Bethel Church og New Apostolic Reformation:

- Geir Otto Holmås: *Ved en korsvej. Åbent brev til mine karismatiske venner*. Lohse Forlag 2019.
- Holly Pivec og Douglas Geivett: *Counterfeit Kingdom*. B&H Publishing Group, 2022.
- Peter Tingaard: *Kronik – En balanceret analyse af Bethel*. Udfordringen, 16. aug 2024.

¹⁵ Holly Pivec: Counterfeit Kingdom, kapitel 10.